

HORDEUM JUBATUM.

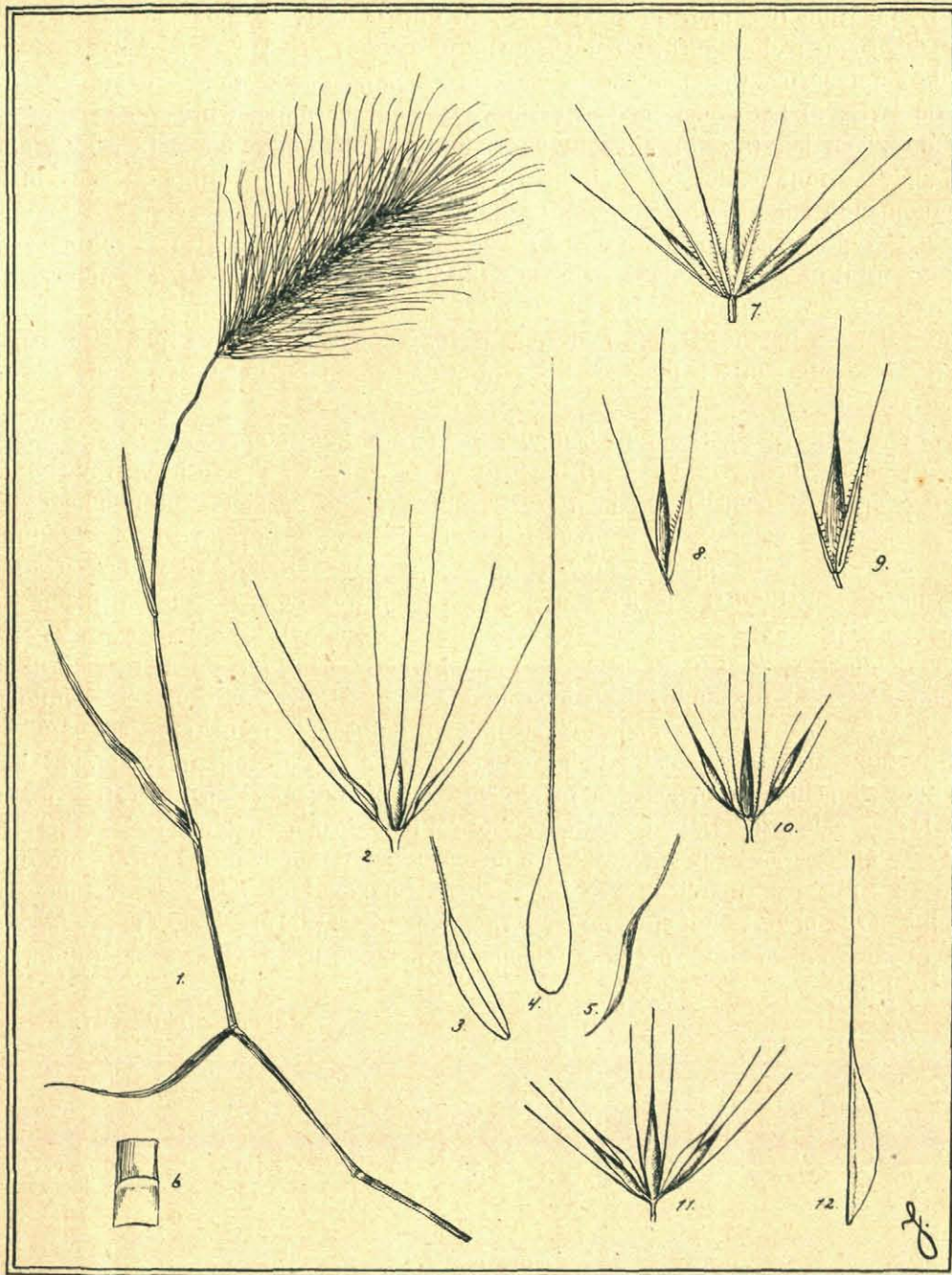

POPULAIR zijn onze grassoorten nog niet. Van de 200 soorten, die in ons land te vinden zijn, kent de doorsneebotanist er nog geen tien. De officiële Hollandsche namen voor zooverre ze die hebben, zijn dan ook meerendeels vertalingen uit het Latijn. Slechts enkele maken een uitzondering. Zoo hebben wij wel allen de proef genomen of een *mouwkruiper* zijn klimtoeren ook in onze mouw verrichten wilde en als onze kiel niet al te wijd was, hebben wij last genoeg gehad, om den indringer er aan stukken en brokken weer uit te halen. De rugwaarts ruwe kafnaalden, maken dit gras tot een dankbaar object, als op school „de verspreiding van planten door dieren“ ter sprake komt. Nu wezen wij er in ons opstel over adventiefplanten reeds op, hoe enkele planten door het steeds toenemend wereldverkeer haar verspreidingsgebied voortdurend uitbreiden. 't Zal dan ook niemand verwonderen te lezen, dat onze mouwkruiper (*Hordeum murinum*) in Amerika een lastig onkruid geworden is, dat zich in 't bijzonder langs de Pacific-kust sterk verbreid heeft.

Als wij niet oppassen, zal Amerika zich wreken. Het heeft ons tenminste in ruil een wel mooier, maar niet minder lastige verwant gezonden, n.l. *Hordeum jubatum*. In Amerika wordt dit gras „squirreltail“ genoemd. De zilverglanzende in de jeugd paars aangelooopen kafnaalden, doen aan manen denken, terwijl ze zoo zacht aanvoelen als een eekhoornstaartje. „*Kwispelgerst*“ vindt men als haar naam door Heukels opgegeven; zoo noemde trouwens Houttuin ze reeds in zijn bewerking van Linnæus. 't Is een prachtig gras: vindt men het voor de eerste maal, dan kan men de verleiding niet weerstaan, er een bouquetje van mede te nemen, om dat in een vaasje te zetten. Veel plezier beleeft men daar niet van, tenzij men jonge aren heeft meegenomen; de oudere breken bij het droog worden in stukken en vallen uit.

Bij alle wilde grassen vallen enkele deelen van het aartje of het geheele aartje af. Is het éénbloemig, dan breekt de as soms boven de kelkkafjes af, zoodat alleen de kroonkafjes met het zaad afvallen (*Agrosteae*), of de as breekt beneden de kelkkafjes door en het aartje valt in zijn geheel af (*Panicaceae*). Vormen echter de aartjes een aar of een tros, dan gebeurt het dikwijls, dat deze in stukken breekt, zoodat ieder aartje met een deel van de as in zijn geheel afvalt ¹⁾. Dit doen nu onze wilde *Hordeum*-soorten ook, fig. 2 geeft zoo'n fragment weer van *H. jubatum*. Vergelijkt men dit met fig. 7, waar zoo'n zelfde stuk van *H. murinum* is afgebeeld, dan ziet men dat beide uit 3 aartjes bestaan. Het middelste is vruchtbaar, de beide zijdelingsche echter bevatten of slechts meeldraden, zooals bij *H. murinum* of ze zijn geslachtsloos en bestaan enkel uit kafjes zooals

¹⁾ Daar dit een groot nadeel is, als het er om te doen is vruchten te verzamelen, legt men er zich op toe, die rassen te cultiveeren, die niet zoo'n gearticuleerde as bezitten: vergelijk bijv. *Avena fatua*, de wilde Oot, met *Avena sativa*, de gekweekte Haver.

Hordeum jubatum L. 1. Bloeiende stengel. 2. Een drietal aartjes. 3 en 4. Kroonkafje. 5. Zijdelingsch aartje. 6. Tongetje. 7. Een drietal aartjes van *H. murinum*. 8. Een zijdelingsch aartje. 9. Zij-aartje van *H. leporinum*. 10. Een drietal aartjes van *H. secalinum*. 11. Een drietal aartjes van *H. maritimum*. 12. Kelkkafje van een zij-aartje.

bij *H. jubatum* (fig. 5). Alle kelkkafjes zijn min of meer tot naalden gereduceerd. Nu dient men den vorm en de beharing dezer kafjes goed te bezien, om onze wilde gerstsoorten uit elkander te houden. *H. murinum* heeft aan het middelste aartje twee, in het onderste deel verbreedte en kamvormig gewimperde kelkkafjes; bij de zijaartjes (fig. 8) zijn de kafjes veel smaller, het binnenste is nog aan één zijde gewimperd, doch het buitenste is tot een naald gereduceerd. Bij de adventief voorkomende ondersoort *H. leporinum* zijn de kelkkafjes der zijaartjes breeder dan bij het type; het binnenste is aan beide zijden, het buitenste in het onderste verbreedte deel kamvormig gewimperd (fig. 9). De beide andere nog afgebeelde soorten *H. secalinum* (fig. 10) en *H. maritimum*, fig. 11 en 12 (die bijv. op het eiland Marken in ontzettende hoeveelheid voorkomt) kan men niet met *H. jubatum* verwisselen; de naalden dier soorten zijn wel 2 tot 3 \times zoo kort als die van de „kwispelgerst“.

In Amerika is deze laatste een gevreesd onkruid en schijnt ze veehouders veel last te veroorzaken. De aartjes dringen door de huid der dieren heen, waarbij de voor vocht zeer gevoelige naalden goede hulp verleen. Maar vooral in hooi kan ze veel kwaad doen. De aren breken stuk in den bek en dringen door de slijmvliezen heen of tusschen tand en tandkas. Daar veroorzaken ze lastige ontstekingen aan tanden en kaken. De „Agricultural departments“ dringen er dan ook op aan, ze zooveel mogelijk uit te roeien. Dit is, zooals wij zagen, gemakkelijker gezegd dan gedaan. Daar komt nog bij, dat ze niet éénjarig is zooals onze *H. murinum*, doch overblijvend. Reeds jaren bijvoorbeeld komt ze op dezelfde plaats voor dicht bij den Schiedamschen watertoren en vandaar uit heeft ze zich tot dicht bij de bewoonde buurten van Rotterdam verspreid. Ook groeide ze eenige jaren geleden in enkele exemplaren op een ruig terrein langs het IJ; verleden zomer had ze zich reeds ver over de opgespoten velden verspreid. 't Zal nu de vraag zijn, of ze zich aan ons klimaat kan aanpassen en zoo den strijd tegen onze inlandsche grassoorten kan aanbinden. Langs de Zaanoevers schijnt ze 't pleit te zullen winnen. Aangevoerd te Wormerveer, vindt men ze nu in grasranden tot voorbij Knollendam en langs het N.-H. kanaal tot dicht bij De Rijk.

JANSEN en WACHTER.

